

Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys ry
Alain Minguet
Ruoritie 4c 26
80160 Joensuu
046 880 0557
alain.minguet@luukku.com

Lausunto SISÄASIAINMINISTERIÖ
24.06.2010
INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto
hare@intermin.fi

Lausunto Hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys ry (tässä JoMoni) lausuu pyynnöstä seuraavaa

Yleiset kommentit

JoMoni näkee kannatettavana, että kotouttamislakia laajennettaisiin koskemaan muitakin kuin edellisessä laissa mainittuja ryhmiä. Jo edellisen lain toimeenpanosta annetussa selonteossa pidettiin oleellisen tärkeänä, että kaikki maahanmuuttajat maahantuloperusteesta riippumatta saavat mahdollisuuden kielenoppimiseen ja suomalaisen yhteiskunnan perustuntemukseen. (s.32) Tämä ei nykyisessäkään ehdotuksessa toteudu JoMonin mielestä riittävästi.

Erityisesti puolisoina tai työn perässä maahan tulleet, EU:n kansalaiset ja peruskouluikäiset ovat jääneet edellisen lain ulkopuolelle. JoMoni kannattaa esitystä, jonka mukaan edellä mainitut ryhmät olisivat oikeutettuja kotouttamistoimiin. JoMoni kannattaa myös perheen kotoutumissuunnitelman laatimista perheenjäsenten yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien lisäksi. (s.56)

Alaikäisenä maahan tulleet

Oleskeluluvan saaneiden ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten tulee täysi-ikäistyttyään päästä kunnallisen lastensuojelun piiriin 21-vuotiaaksi asti tai heille tulee osoittaa kuntapaikka. JoMoni vastustaa jyrkästi alaikäisinä yksin tulleiden oleskeluluvan saaneiden siirtämistä täysi-ikäisinä ryhmäkodeista vastaanottokeskusten aikuisyksiköihin. Siirtyminen ryhmäkodista vastaanottokeskukseen huonontaisi vakavasti nuoren elämänlaatua. (s. 48)

Työllistäminen

JoMoni yhtyy hallintovaliokunnan näkemykseen, että joustavan täydennyskoulutuksen ja kielitaidon parantaminen on tarpeen maahanmuuttajien koko osaamisen hyödyntämiseksi. Lisäksi

kotimaassa hankittujen tutkintojen kelpoisuutta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tulisi parantaa.

Työnantajan velvoittaminen osallistumaan työn perusteella Suomeen muuttaneiden kielikoulutukseen ei saa koitua rasitteeksi pienille paikallisyrityksille ja siten esteeksi maahanmuuttajien työllistämiseksi. (s. 36)

Hyvien etnisten suhteiden edistäminen

Nykyinen ETNO voisi olla yksi sopiva foorumi etnisten suhteiden edistämiseen. Maahanmuuttajajärjestöjen osallistumista foorumiin tulisi kuitenkin madaltaa esimerkiksi kokouspalkkioilla ja kokouskäytäntöjen uudelleen arvioinnilla. Myös muita aktiivisia kolmannen sektorin toimijoita ja foorumeita tulisi pitää yllä ja tukea.

Kuntien velvollisuudet

JoMonin mielestä on myös kannatettavaa, että kotouttamislain laatiminen säädetään selkeästi kuntien velvollisuudeksi. JoMonin mielestä myös sosiaali- ja terveystoimen sekä koulutoimen roolia tulisi lisätä alkukartoituksen teossa, sillä monet edellisen kotouttamislain ulkopuolelle jääneet ryhmät ovat nimenomaan sosiaali- ja terveystoimen eivätkä työ-, elinkeino- ja ympäristöviraston asiakkaita. Lisäksi kuntien velvollisuus lisätä henkilöstönsä kielitaitoa ja maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluosaamista tulisi tarkentaa ja siihen tulisi kohdentaa niin paljon resursseja kuin lakiehdotuksessa todetaan tarvittavan. Kunnille tarjottava ohjaus kotouttamissunnitelmien laatimiseen on JoMonin mielestä kannatettava tuki.

JoMoni pitäisi kannattettavana, että julkiset mediat sitoutettaisiin lisäämään julkista, asiallista keskustelua maahanmuuttajaperheiden arjesta Saksan esimerkin mukaan (ks. s.29)

Kotouttamisen onnistumisen arvioinnin kriteereitä tulisi tarkentaa ja kehittää. Kotoutuminen on subjektiivinen kokemus ja käsite, ja pelkkä työllistyminen ei takaa yhteiskuntaan integroitumista.

§ 2 Soveltamisala

Esityksen mukaan lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa Suomessa. Olennaisin osa kotouttamistoimenpiteitä on alkukartoituksen tekeminen, johon viranomaisia ei kuitenkaan velvoiteta, ellei alkukartoitukseen oikeutettu sitä erikseen pyydä. (§ 10) Lisäksi oleskeluluvan ja kuntapaikan myöntämisen väliin jää kohtuuttoman pitkä aika vastaanottokeskuksessa ilman kotouttamistoimenpiteitä, jos alkukartoitus aloitetaan vasta

kuntapaikan myöntämisen jälkeen. (s.13) JoMoni ehdottaa, että viranomaiset velvoitetaan tekemään alkukartoitus kaikille lain piirissä oleville mahdollisimman pian oleskeluluvan myöntämisen jälkeen

§ 17 Kotoutumissuunnitelmasta aiheutuvat velvollisuudet

Esityksessä velvoitetaan kunnan työ- tai elinkeinotoimisto antamaan maahanmuuttajalle tiedoksi hänelle kotoutumissuunnitelmasta aiheutuvat velvollisuudet siten, että hän ne ymmärtää. JoMoni esittää pykälään viidettä momenttia, joka siinä tapauksessa, että maahanmuuttaja laiminlyö velvollisuutensa, velvoittaisi viranomaisen kuulemaan maahanmuuttajaa kielellä, jota hänen voidaan todeta asian laatuun nähden ymmärtävän riittävästi, ennen tuen rajoituspäätöksen tekoa.

§ 18 Kotoutumissuunnitelman seuranta, muuttaminen ja keskeytyminen

Esityksessä kotoutumissuunnitelma katsotaan keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun maahanmuuttaja on työllistynyt pysyväisluontoisesti kokoaikatyöhön tai yritystoimintaan tai aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. JoMoni esittää, että kotouttamisohjelmaa ei keskeytetä edellä mainituista syistä, koska lakiuudistuksen tarkoitus on laajentaa kotouttamistoimenpiteet myös työelämässä oleville maahanmuuttajille. Sen sijaan kotoutumisohjelmaa tulee jatkaa sovellettuna niin, että se mahdollistaa yhtäaikaisen työnteon tai opiskelun

§ 20 Kotoutumiskoulutus

JoMoni esittää, että kotouttamiskoulutukset kehitettäisiin lähtökohtaisesti joustaviksi, jotta esimerkiksi osa-aikaisesti työllistyneet tai monilapsisten perheiden äidit voivat osallistua niihin. Työllistyminen kotouttamiskoulutuksen aikana tulisi myös olla mahdollista ja siihen tulisi kannustaa.

Esityksen kolmannen momentin mukaan erityiset syyt (s.72), jolla kielitaidon vaatimusta voidaan alentaa, ovat maahanmuuttajan ikä, sairaus tai vamma sekä luku- ja kirjoitustaidottomus. JoMoni esittää, että lisättäisiin syiksi myös suurperheen huoltajuus ja mielenterveyden ongelmat.

§ 22 Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Esityksen mukaan omaehtoisen opiskelun aloittamisesta on sovittava ennen koulutuksen aloittamista. JoMoni esittää, että koulutuksen rinnastamispäätös kotoutumiskoulutukseen tulee voida tehdä myös koulutuksen alkamisen jälkeen. Omaehtoisen koulutuksen merkitys kasvaa erityisesti pienillä paikkakunnilla, mutta hakuaajat koulutuksiin ovat kuitenkin usein lyhyet ja

kotouttamissuunnitelman laatijalla ei ole aina mahdollisuutta reagoida nopeasti rinnastamispyyntöihin.

§ 22 Omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytykset

Esityksen mukaan muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä tapahtuvan opiskelun ei katsota tukevan riittävästi kotoutumista. JoMoni vastustaa jyrkästi kielirajasta, koska myös muun kuin suomen- tai ruotsinkielinen koulutus on tarpeen Suomalaisessa työelämässä. Vasta kotouttamisohjelman ja kielen opiskelun aloittaneilla ei ole välttämättä kielitaitoa opiskella suomen- tai ruotsin kielellä. Lisäksi kolmannen momentin mukaista koulutusta järjestetään myös muilla kuin suomen- ja ruotsin kielellä, eikä JoMoni näe järkeväksi rajata näitä koulutuksia pois tuen piiristä.

Asian valmistelu

Lausuntokierros vaatisi vähintään kuuden viikon lausuntoajan, koska lyhennetty lausuntokierros heikentää maahanmuuttajien edustajien mahdollisuuksia ottaa kantaa koko uudistuvan lain sisältöön. Koska lain tarkoituksena on edistää myös suomalaisen yhteiskunnan avoimuutta, tulisi hallintoneuvoston noudattaa omaa esimerkkiään ja ottaa huomioon viranomaiskielen haasteellisuus suomen uutena kielenä oppineille lausunnonantajille.

Joensuussa 24 kesäkuuta 2010

Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys ry:n puolesta

Alain Minguet, puheenjohtaja

Sunna Kovanen, sihteeri